

ISSN 2029–2236 (print)
ISSN 2029–2244 (online)
SOCIALINIŲ MOKSLŲ STUDIJOS
SOCIAL SCIENCES STUDIES
2010, 4(8), p. 183–198.

AR KONSTITUCIJA LEIDŽIA SEIMO NARIAMS ŠOKTI, ARBA KAI KURIE SEIMO NARIO TEISINIO STATUSO AIŠKINIMO PROBLEMINIAI ASPEKTAI

Vytautas Sinkevičius

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto
Konstitucinės teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva
Telefonas (+370 5) 2714 546
Elektroninis paštas ktk@mruni.eu

Pateikta 2010 m. lapkričio 25 d., parengta spausdinti 2010 m. gruodžio 20 d.

Anotacija. Pagal Konstituciją Seimo nario mandatas negali būti naudojamas Seimo nario asmeninei naudai ar kitų asmenų privačiai naudai gauti. Konstitucija netoleruoja tokios situacijos, kai Seimo nariai sudaro sutartis su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo įvairiuose šių televizijų rengiamuose projektuose (laidose) ir prisiima atitinkamus įsipareigojimus. Konstitucija taip pat draudžia įstatymais išplėsti Seimo nario imunitetą. Administracinių teisės pažeidimų kodekso 261 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu už administracinį teisės pažeidimą, kurį padarė Seimo narys, šis kodeksas numato administracinį areštą, protokolą surašę pareigūnai, prieš perduodami bylą teismui ar kitai bylą nagrinėjančiai institucijai, ne vėliau kaip per tris dienas kreipiasi į generalinį prokurorą dėl išankstinio Seimo sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę. Tokiu teisiniu reguliavimu įstatymų leidejas nepagrįstai išplėtė Konstitucijoje numatytą Seimo nario imunitetą.

Reikšminiai žodžiai: konstituciniai draudimai Seimo nariams, Seimo nario mandatas, Seimo narių sutartys su televizijomis, Seimo nario administracinė atsakomybė.

Įvadas

Konstitucijoje nustatyti tam tikri draudimai Seimo nariams. Vieni draudimai nustatyti tiesiogiai, kiti įtvirtinti netiesiogiai – jie išvedami *inter alia* iš Seimo nario – Tautos atstovo konstitucinio statuso, iš Seimo nario mandato konstitucinės sampratos. Seimo nariai kartais veikia taip, kad kyla pagrįstų abejonų, ar Seimo nariai paiso jiems Konstitucijoje nustatytą draudimų, ar jie Seimo nario mandatą naudoja tik tokiems tikslams, kurie yra konstituciškai pagrįsti. Diskutuoti šia tema paskatino Seimo narių sudarytos sutartys su komercinėmis televizijomis dėl jų dalyvavimo televizijų rengiamuose pramoginėse laidose ir jų dalyvavimas tokiose laidose. Konstitucijoje nustatytą draudimų Seimo nariams samprata turi ne tik teorinę, bet ir praktinę reikšmę, nes ji nemaža dalimi lemia, ar Seimo nariams, sudariusiems sutartis su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo jų rengiamose pramoginėse laidose ir dalyvaujantiems tokiose laidose, gali būti taikoma Seimo statute ir Konstitucijoje nustatyta atsakomybė. Svarstyтина ir tai, ar įstatymų leidėjas tinkamai reguliuoja Seimo nario patraukimo administracinę atsakomybės tvarką, kai jų atžvilgiu taikytinoje Administracinių teisės pažeidimų kodekso normoje yra numatytos ne tik piniginės baudos ir kitos sankcijos, bet ir administracinis areštas.

1. Ar Konstitucija leidžia Seimo nariams šokti?

Atsakymas į šį klausimą nėra toks paprastas, kaip gali atrodyti iš pirmo žvilgsnio. Žiūrint kur ir kada šokti. Taisyklė „kai noriu linksmai šoku, kai nenoriu – tinginiauju“ šiuo atveju negalioja vien dėl to, kad mūsų nagrinėjamas atvejis yra kitoks: kalbame apie tai, ar Konstitucija leidžia Seimo nariams sudaryti sutartis su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo jų rengiamose šokių ir kitose laidose, pagal kurias Seimo nariai prisiima tam tikrus įsipareigojimus. Kitaip tariant, ar Konstitucija leidžia Seimo nariams šokti pagal sutartis su komercinėmis televizijomis. Norint atsakyti į šį klausimą pirmiausia būtina panagrinėti Konstitucijos nuostatas, susijusias su atitinkamais *draudimais* Seimo nariui. Taip pat svarbi Seimo nario mandato konstitucinė samprata.

Konstitucijoje Seimo nariui nustatyta nemažai įvairių draudimų. Vieni iš jų suformuluoti *expressis verbis*, kiti įtvirtinti *implicitiškai* – jie kildintini iš draudimų, kurie Seimo nariams Konstitucijoje įtvirtinti tiesiogiai, taip pat iš Seimo nario – Tautos atstovo – teisinio statuso, iš Seimo nario mandato konstitucinės sampratos.

Konstitucijoje tiesiogiai nieko nerašoma apie tai, ar Seimo nariai gali sudaryti sutartis su televizijomis dėl dalyvavimo šokių ir kituose projektuose. Ko gero, būtų juokinga, jeigu Konstitucijoje toks tekstas būtų – tokio teksto nerastume nė vienos valstybės konstitucijoje. Konstitucijoje Tauta įtvirtina tam tikrą pamatinių vertybių sistemą, nusistato sau pagrindines taisykles, pagal kurias ji gyvens ir kurioms paklus, idant būtų užtikrintas valdžios legitimumas, jos sprendimų teisėtumas, žmogaus teisės ir laisvės, idant visuomenėje būtų santarvė¹. Konstitucijoje nustatyti žmogaus ir valstybės santykių, viešosios

1 Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 85-3094.

valdžios formavimo ir funkcionavimo, Tautos ūkio, vietos savivaldos, finansų sistemos, kitų svarbiausių visuomenės ir valstybės gyvenimo santykių pagrindai. Konstitucija skirta reguliuoti tik svarbiausius visuomenės ir valstybės gyvenimo santykius. Tekstui apie Seimo narių dalyvavimą televizijos projektuose Konstitucijoje ne vieta, todėl tokio teksto Konstitucijoje nėra ir negali būti.

Ar tai reiškia, kad ieškodami atsakymo į klausimą, ar Konstitucija leidžia Seimo nariams šokti televizijų rengiamuose projektuose pagal su jomis sudarytas sutartis, negalime pasiremti Konstitucija? Viskas priklauso nuo to, kaip suprantame Konstituciją: ar vien kaip tekstą, susidedantį iš tam tikrą žodžių, sakinių, skyrybos ženklų, ar kaip teisės aktą, turintį ne tik raidę, bet ir dvasią, turinti ne tik *eksplicitinį* bet ir *implicitinį* teisinį reguliavimą. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstituciją sudaro ne vien jos tekstas, ne vien *eksplicitinių* nuostatų visuma, kad Konstitucija įtvirtina tam tikras pamatines vertybes, kurias išreiškia ne tik konstitucinės normos, bet ir principai, kad Konstitucija turi ne tik raidę, bet ir dvasią². Už Konstitucijos teksto slypi teisė, kuri ne visada išreikšta aiškiai ir kurią ne visada lengva įžvelgti. Bet tai būtina padaryti, kitaip Konstitucija taptų mažai ką reiškiančių žodžių ir sakinių rinkiniu, negyvu teisės aktu, pagal kurį visuomenė ir valstybė negalėtų gyventi, nes Konstitucijoje neįmanoma konkrečiais žodžiais ir sakiniais išreikšti visų galimų teisinių situacijų. Konstitucija negali būti aiškinama vien pažodžiui, taikant vien lingvistinį (verbalinį) teisės aiškinimo metodą³ – Konstitucija aiškinama taikant sisteminių, bendrųjų teisės principų, loginį, teleologinį, įstatymų leidėjo ketinimų, precedentų, istorinį, lyginamąjį ir kitus teisės aiškinimo metodus, nes tik taip – visapusiškai – aiškinant Konstituciją galima sudaryti prielaidas realizuoti jos, kaip visuomenės sutarties ir aukščiausios teisinės galios akto, paskirtį, užtikrinti, kad nebus nukrypta nuo Konstitucijos nuostatų prasmės⁴. Tarp konstitucinių normų ir konstitucinių principų negali būti ir nėra priešpriešos, visos konstitucinės normos ir konstituciniai principai sudaro darnią sistemą. Būtent per konstitucinius principus atsiskleidžia ne tik Konstitucijos raidė, bet ir jos dvasia⁵ – tos vertybės ir siekiai, kuriuos Tauta Konstitucijoje įtvirtino pasirinkusi tam tikrą jos nuostatų tekstinę formą, kalbinę išraišką, nustačiusi tam tikras Konstitucijos normas, *eksplicitiškai* arba *implicitiškai* įtvirtinusi tam tikrą konstitucinį teisinį reguliavimą. „Tad priešpriešos negali būti ir nėra ne tik tarp konstitucinių principų ir konstitucinių normų, bet ir tarp Konstitucijos dvasios ir Konstitucijos raidės: Konstitucijos raidės negalima aiškinti ar taikyti taip, kad būtų paneigiama Konstitucijos dvasia, kuri gali būti suvokta tik konstitucinį teisinį reguliavimą matant kaip visumą ir tik įvertinus Konstitucijos, kaip visuomenės sutarties ir aukščiausios teisinės galios akto, paskirtį“⁶.

2 Tai, kad Konstitucija turi ne tik raidę, bet ir dvasią, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas pirmą kartą konstatavo 2004 m. gegužės 25 d. nutarime. Požiūris, kad Konstitucija turi ne tik raidę, bet ir dvasią, nėra naujas – jis buvo suformuotas JAV Aukščiausiojo Teismo nagrinėtose bylose beveik prieš du šimtus metų.

3 Mesonis, G. Kai kurie Konstitucijos interpretavimo aspektai: *expressis verbis* ribos. *Jurisprudencija*. 2008, 5(107).

4 Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 85-3094.

5 Kūris, E. Konstitucijos dvasia. *Jurisprudencija*. 2002, 30(22).

6 Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 85-3094.

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad visos Konstitucijos nuostatos yra tarpusavyje susijusios ir sudaro vientisą, darnią sistemą, kad tarp Konstitucijoje įtvirtintų vertybių yra pusiausvyra, kad nė vienos Konstitucijos nuostatos negalima aiškinti taip, kad būtų iškreiptas arba paneigtas kurios nors kitos Konstitucijos nuostatos turinys, nes taip būtų iškreipta viso konstitucinio teisinio reguliavimo esmė, pažeista konstitucinių vertybių pusiausvyra⁷. Konstitucija aiškintina remiantis tik ja pačia, jos nuostatų vidinėmis sąsajomis, loginiais ir prasminiais ryšiais, visuminiu konstituciniu reguliavimu, o ne įstatymais ar kitais teisės aktais⁸. Aiškinant Konstituciją remiantys įstatymais ar kitais teisės aktais būtų paneigtas Konstitucijos viršenybės principas, Konstitucija negalėtų būti įstatymų ir kitų teisės aktų teisiškumo matu.

Konstitucijoje vartojamos sąvokos neretai turi joms būdingą savarankišką konstitucinį turinį, jos negali būti aiškinamos vien taip, kaip šios sąvokos yra apibrėžtos įstatymuose ar kituose teisės aktuose. Mūsų nagrinėjamo klausimo kontekste galime nurodyti Konstitucijos 60 straipsnyje vartojamą sąvoką „Seimo nario darbas“, kuri negali būti aiškinama vien taip, kaip ji apibūdinama Darbo kodekse, Valstybės tarnybos įstatyme ar kituose teisės aktuose, reguliuojančiuose darbo santykius. Šios konstitucinės sąvokos turinys yra daug platesnis. Tai pasakytina ir apie Konstitucijos 60 straipsnyje vartojamą sąvoką „Seimo nario atlyginimas“, kuri negali būti aiškinama kaip apimanti tik pinigines išmokas, kurias numato darbo, tarnybos ar kitokios sutartys. Ši sąvoka taip pat turi jai būdingą konstitucinį turinį, kuris yra daug platesnis, negu tas, kuris numatytas įstatymuose ir kituose teisės aktuose: Konstitucijos 60 straipsnio 3 dalyje vartojama „atlyginimo“ sąvoka apima ne tik įvairių rūšių pinigines išmokas, bet ir „kitokios materialinės naudos suteikimą Seimo nariui“⁹.

Pagal Konstitucijos 60 straipsnio 3 dalį Seimo narys negali gauti jokio kito atlyginimo, išskyrus Seimo nario atlyginimą, ir atlyginimą už kūrybinę veiklą. Konstitucijoje taip pat numatyta, kad Seimo narys gali būti skiriamas Ministru Pirmininku ar ministru (60 str. 2 d.), kad Ministras Pirmininkas ir ministrai gali gauti atlyginimą, nustatytą pagal pareigas Vyriausybėje (99 str.). Aiškindamas konstitucines nuostatas, susijusias su Seimo nario atlyginimu, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „Konstitucijoje įtvirtintas draudimas Seimo nariui, be Seimo nario atlyginimo, gauti kitą atlyginimą reiškia, jog Seimo narys negali gauti jokio kito atlyginimo, išskyrus pačioje Konstitucijoje *expressis verbis* nurodytą arba *implicitiškai* numatytą atlyginimą: 1) atlyginimą už Seimo nario pareigas Seime, apimančias Seimo Pirmininko, Seimo Pirmininko pavaduotojo pareigas, tokias Seimo nario pareigas Seime, kurias Seimo narys pagal Seimo statutą užima Seimo vadovybėje ar vadovaudamas Seimo struktūriniais padaliniais, kitas pareigas Seime, kurias gali užimti tik Seimo narys, taip pat tokias pareigas tarp-parlamentinėse ir kitose tarptautinėse institucijose, kurias įmanoma užimti tik būnant Seimo nariu; 2) atlyginimą už Ministro Pirmininko ar ministro pareigas; 3) atlyginimą už kūrybinę veiklą, kurią jis atlieka ne kaip darbo, tarnybos ar pan. santykių subjek-

7 Konstitucinio Teismo 2004 m. balandžio 15 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 56-1948.

8 Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 181-6708.

9 Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894.

tas¹⁰. Seimo nario kūrybine veikla laikoma veikla mokslo, technikos, kultūros ar meno srityse, kuria siekiama sukurti kūrinį, t. y. kokybiškai naują, originalią, niekada anksčiau neegzistavusią konkrečią materialinę ar dvasinę mokslo, technikos, kultūros ar meno vertybę (Konstitucijos 42 str. 3 d.). Pagal Konstituciją Seimo nario kūrybinė veikla yra atribota nuo darbo, tarnybos ar pan. santykių, nuo kokių nors pareigų užėmimo kokioje nors įstaigoje, įmonėje ar organizacijoje.

Atskleidžiant Seimo nario mandato konstitucinę sampratą, pasakytina, kad Seimo narys yra visos Tautos atstovas. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne vieną kartą yra pabrėžęs, kad Seimo nario mandatas negali būti naudojamas ne Tautos ir Lietuvos valstybės interesais, kad jis *negali būti naudojamas Seimo nario ar jam artimų asmenų arba kitų asmenų privačiai naudai gauti, jų asmeniniais ar grupiniais interesais*¹¹. Konstitucijoje įtvirtintas Seimo nario laisvas mandatas negali būti suprantamas tik kaip leidimas veikti vien savo nuožiūra, veikti vadovaujantis vien savo sąžine ir ignoruoti Konstituciją. „Konstitucija suponuoja tokią Seimo nario nuožiūros ir Seimo nario sąžinės sampratą, pagal kurią tarp Seimo nario nuožiūros bei Seimo nario sąžinės ir Konstitucijos reikalavimų, Konstitucijos saugomų ir ginamų vertybių neturi būti atotrūkio“¹².

Trumpai aptarę Konstitucijoje numatytus draudimus Seimo nariui gauti kitą atlyginimą, taip pat Seimo nario mandato konstitucinę sampratą, grįžkime prie Seimo narių sudarytų sutarčių su televizijomis dėl dalyvavimo įvairiuose televizijų rengiamuose projektuose, taip pat ir šokių. Sprendžiant iš viešojoje erdvėje nuskambėjusių ištraukų iš šių sutarčių, sutartyse numatyta, kad Seimo nariai mokomi projektui parinktų šokių, Seimo nariai turi dalyvauti šokių repeticijose ir tiesioginėje laidos transliacijoje, repeticijos vyksta kelis kartus per savaitę televizijos nurodytoje vietoje ir laiku, Seimo nariai privalo atvykti į repeticijas ir pan. Pagal sutartis projekto dalyviai visiškai perduoda televizijoms visas jiems priklausančias atlikėjų turtines teises į jo atlikimą bei į atlikimo įrašą. Sutartyse numatoma, kad Seimo narys sutinka filmuotis televizijos laidoje, kurią televizija ketina transliuoti televizijos programoje bei *naudoti kitais verslo tikslais*. Viešojoje erdvėje buvo cituojami ir įvairūs kiti Seimo narių įsipareigojimai, numatyti sutartyse.

Kaip minėtos Seimo narių sutartys su televizijomis dera su Konstitucijoje Seimo nariui nustatytais draudimais, taip pat su Seimo nario mandato konstitucine samprata? Pradėkime nuo to, kad televizijos yra uždarnosios akcinės bendrovės, t. y. privačios įmonės, o jų rengiami šokių ir kiti projektai yra *verslo projektai*. Televizijos tokius projektus rengia siekdamas materialinės ir kitokios naudos; televizijos laidos, kuriose pagal sutartis sutinka filmuotis Seimo nariai, tampa televizijų nuosavybe, jos yra naudojamos verslo tikslais. Svarbu ir tai, kad sutartyse nurodyti asmenys komercinių televizijų rengiamuose *verslo projektuose dalyvauja kaip Seimo nariai*. Nesvarbu, ar sutartyse yra nurodyta, jog sutartis yra sudaryta su Seimo nariu, ar tai nėra nurodyta. Tai, kad sutartyse su televizijomis yra nurodyta tik asmens vardas ir pavardė, ir nėra nurodyta, jog šis

10 Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894.

11 Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894; Konstitucinio Teismo 2009 m. gegužės 15 d. sprendimas. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 58-2252.

12 Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 85-3094.

asmuo yra Seimo narys, neturi reikšmės, nes visiems ir taip aišku, jog nurodytas asmuo yra Seimo narys. Apie tai, kad projekto dalyvis yra Seimo narys, neretai akcentuojama ir pagal projektus rengiamų laidų, kuriuose dalyvauja Seimo nariai, transliacijos metu. Neatmestina galimybė, kad komercinės televizijos kviečiasi dalyvauti projektuose Seimo narius būtent dėl to, kad tikisi, jog tokias televizijos laidas žiūrės daugiau žiūrovų, vadinasi, tokios laidos galės atnešti didesnę pelną (pvz., tokių laidų metu transliuojama reklama taps brangesnė ir pan.). Taigi, galima teigti, jog sudarydami sutartis su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo įvairiuose televizijų rengiamuose šokių ir kituose projektuose, ir dalyvaudami šiuose projektuose, Seimo nariai *netiesiogiai naudoja savo mandatą kitų asmenų privačiai naudai gauti*.

Situacija, kai Seimo nariai yra sudarę sutartis su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo įvairiuose televizijų rengiamuose projektuose, turi ir kitą aspektą. Seimo nariai, sudarę minėtas sutartis, įgyja teisę (galimybę) tam tikrą laiką pasirodyti atitinkamose televizijos laidose; laidų įrašai gali būti transliuojami ir pasibaigus projektams – tai daroma televizijų nuožiūra. Kitaip tariant, viena šalis (Seimo narys) įsipareigoja dalyvauti televizijos projekte, o kita šalis (komercinė televizija) įsipareigoja tam tikrą laiką transliuoti laidas, kuriose dalyvauja Seimo narys. Tai gali būti vertinama kaip *Seimo narių teisė (galimybė) nemokamai kurti savo, kaip politiko, įvaizdį už šių televizijų lėšas*. Galima teigti, kad sudarydami sutartis su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo įvairiuose televizijų rengiamuose projektuose, *Seimo nariai netiesiogiai naudoja mandatą savo asmeniniais interesais, savo privačiai naudai gauti*.

Čia galėtume prisiminti dar 2005 m. Teisės projektų ir tyrimo centro parengtą išvadą, kuri buvo pateikta spaudoje pasirodžius informacijai, kad viena Seimo narė planuoja vesti laidą vienoje iš regioninių televizijų – išvadoje teisės ekspertai pažymėjo, kad „Seimo nariams draudžiama iš fizinių ir juridinių asmenų imti ir netiesioginį atlygį, pavyzdžiui, galimybę velti kurti savo kaip politiko įvaizdį“¹³.

Manytina, jog svarbi dar viena aplinkybė. Konstitucijoje įtvirtintas Seimo nario laisvo mandato principas reiškia ne tik tai, kad Seimo narys gali laisvai balsuoti savo nuožiūra, kad Seimo narys savo veikloje negali būti saistomas kieno nors duotais nurodymais. Seimo nario laisvas mandatas reiškia ir tai, kad *Seimo narys negali savęs susaistyti jokiais sutartimis, kuriose būtų numatyta, jog tam tikru laiku Seimo narys privalo būti kito subjekto nurodytoje vietoje* (šokių repeticijos, laidos filmavimo ar kurioje nors kitoje su televizijos projekto įgyvendinimu susijusioje vietoje). Neturi reikšmės, kad Seimo narys įsipareigoja būti tam tikroje vietoje tokiu laiku, kai nevyksta Seimo posėdžiai ar Seimo struktūrinių padalinių posėdžiai; neturi reikšmės ir tai, kad sutartyse numatomos tam tikros išlygos, pvz., galimybė neatvykti televizijos nurodytu laiku į šokių repeticiją, laidos filmavimą ar pan., jeigu tuo metu Seimo narys turi vykdyti Seimo nario pareigas. Manytina, kad pagal Konstituciją bet kokie panašaus pobūdžio Seimo nario įsipareigojimai yra netoleruoti, nes Konstitucija preziumuoja tik tokių Seimo narį – Tautos atstovą, kuris yra *laisvas nuo bet kokių sutartinių įsipareigojimų su privačiais subjektais* būti jų nurodytu laiku kurioje nors jų nurodytoje vietoje; Konstitucija nepreziumuoja, kad

13 Vesdama televizijos laidą D. Teišerskytė neišvengtų interesų konflikto. *Bernardinai* (Internetinis laikraštis), 2005 m. spalio 27 d.

Seimo narys galėtų sudaryti tokias sutartis su bet koku subjektu, pagal kurias jis turėtų (kurios sudaro prielaidas) svarstyti ir spęsti, ar vykdyti sutartyje nurodytas sąlygas, ar vykdyti savo – kaip Tautos atstovo – funkcijas ir įgaliojimus.

O gal Seimo nariai, sudarę sutartis su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo įvairiuose televizijų rengiamuose pramoginiuose projektuose ir dalyvaudami tokiose projektuose, užsiima *kūrybine veikla*, kurią leidžia Konstitucija? Tokiu atveju problemos lyg ir nėra. Manytina, kad sutartyse numatyti Seimo narių išsipareigojimai *išmokti* tam tikrų šokių ir su kitais projekto dalyviais varžytis šokių konkurse tikrai negali būti prilyginti kūrybinei veiklai, kurią numato Konstitucija. Mokydamasis šokių ir televizijų laidose demonstruodamas tai, ką išmoko, Seimo narys nesukuria jokios naujos, originalios, niekada anksčiau neegzistavusios konkrečios materialinės ar dvasinės kultūros ar meno vertybės. Todėl Seimo narių sudarytų sutarčių su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo televizijų rengiamuose įvairiuose pramoginiuose projektuose, pagal kurias jie išsipareigoja ko nors išmokti ir pademonstruoti tai televizijos laidose, neįmanoma pateisinti Konstitucijoje numatytu leidimu Seimo nariams užsiimti kūrybine veikla. Seimo narių veikla pagal tokias sutartis nepatenka į Konstitucijos 42 straipsnio 3 dalyje pateiktą kūrybinės veiklos apibūdinimą. Autoriaus nuomone, į Konstitucijos 42 straipsnio 3 dalyje pateiktą kūrybinės veiklos sampratą „netelpa“ ir tokia Seimo narių veikla, kai jie pagal sutartis su komercinėmis televizijomis yra tam tikrų pramoginių laidų vedėjai ir pan. Manytina, kad tokia Seimo nario veikla pagal Konstituciją negalima, nes Seimo narys jam suteiktą mandatą naudoja ne savo – kaip Tautos atstovo – teisėms ir pareigoms vykdyti, ne Seimo – kaip Tautos atstovybės funkcijoms ir įgaliojimams vykdyti, o kitų asmenų (atitinkamų televizijų, kurios yra uždarnosios akcinės bendrovės) privačiai naudai gauti ir taip įgyja galimybę nemokamai kurti savo, kaip politiko, įvaizdį už šių televizijų lėšas.

Be abejo, šie mūsų pamąstymai nereiškia, kad pagal tokią Konstitucijos nuostatų sampratą Seimo narys esą negali sudaryti sutarčių su bankais dėl paskolos, negali išsinuomoti kitiems asmenims priklausančio turto, negali pasirinkti kaip jam leisti savo laisvalaikį ir sudaryti atitinkamų sutarčių, taip pat ir sutarčių su šokių mokyklomis ir pan. Konstitucija tikrai nedraudžia Seimo nariui sudaryti tokių ir panašių sutarčių. Bet Konstitucija, mūsų nuomone, draudžia Seimo nariui sudaryti tokias sutartis, pagal kurias jis *prisiima tam tikrus išsipareigojimus privatiems ūkio subjektams (nors sutartyse tiesiogiai ir nėra nurodoma, kad asmuo yra Seimo narys) ir taip naudoja savo Seimo nario mandatą ūkio subjekto privačiai naudai gauti; su Konstitucija būtų nesuderinama ir tai, kad Seimo narys su privačiais ūkio subjektais sudaro tokias sutartis, pagal kurias jis už prisūmtus išsipareigojimus privatiems ūkio subjektams įgyja galimybę kurti savo kaip politiko įvaizdį ūkio subjekto lėšomis – taip Seimo narys iš ūkio subjekto neatlygintinai gauna tam tikrą materialinę ar kitokią naudą, vadinasi, Seimo nario mandatas yra naudojamas Seimo nario privačiai naudai gauti; Konstitucija taip pat netoleruoja tokių Seimo nariui sudarytų sutarčių su privačiais subjektais, pagal kurias Seimo narys jų nurodytu laiku privalo būti kurioje nors jų nurodytoje vietoje, kurios sudaro prielaidas Seimo nariui svarstyti ir spęsti, ar vykdyti sutartyje nurodytas sąlygas, ar vykdyti savo – kaip Tautos atstovo – funkcijas ir įgaliojimus.*

Pateiktas Seimo narių sudarytų sutarčių su komercinėmis televizijomis vertinimas nereiškia, kad tokiais veiksmais (sudarydami sutartis ir pagal jas dalyvaudami televizijų projektuose) Seimo nariai pažeidė Konstituciją, sulaužė priesaiką. Sprendžiant, ar tokie Seimo nario veiksmai neprieštarauja Konstitucijai, lemiamos reikšmės gali turėti įvairios aplinkybės: pvz., ar tai vienkartinė sutartis, ar Seimo narys nuolat sudarinėja tokias sutartis; kokiam laikui Seimo narys prisiima tam tikrus įsipareigojimus; ar sutartyje yra numatytos sankcijos Seimo nariui už sutarties sąlygų nevykdymą, koks sankcijų pobūdis; ar sutartyje prisiimti įsipareigojimai ateityje netrukdyt Seimo nariui dalyvauti vykdant parlamentinę kontrolę, ar Seimo narys neprivalės nusišalinti nuo tam tikrų klausimų sprendimo Seime ir kt. Neatmestina prielaida, kad esant tam tikroms aplinkybėms Seimo nariai, sudarę minėtas sutartis su komercinėmis televizijomis dėl jų dalyvavimo televizijų rengiamuose projektuose ir pagal šias sutartis dalyvaudami televizijų projektuose, gali būti pripažinti pažeidę Konstituciją, nes jie Seimo nario *mandatą netiesiogiai naudoja ūkio subjekto privačiai naudai gauti; Seimo nariai gali būti pripažinti pažeidę Konstituciją ir dėl to, kad už prisiimtus įsipareigojimus privatiems ūkio subjektams įgyja galimybę kurti savo kaip politiko įvaizdį ūkio subjekto lėšomis – taip Seimo nariai iš ūkio subjekto neatlygintinai gauna tam tikrą materialinę ar kitokią naudą, kurios pagal Konstituciją Seimo nariai negali gauti.*

2. Ar Seimo nariai, sudarę sutartis su televizijomis, pradėjo dirbti kitą darbą, kurį draudžia Konstitucija?

Konstitucijoje vartojama sąvoka „Seimo nario darbas“ negali būti aiškinama vien taip, kaip ją apibrėžia Darbo kodeksas ar kiti darbo santykius reguliuojantys ordinarinės teisės aktai. Minėta, kad ši sąvoka turi jai būdingą konstitucinį turinį. Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarime konstatuota, jog Konstitucijos 60 straipsnio 1 dalies formuluotė „darbas verslo, komercijos ar kitose privačiose įstaigose ar įmonėse“ apima bet kokią veiklą privačioje įstaigoje, įmonėje, organizacijoje, jeigu ši veikla yra susijusi su darbo ar kitų užduočių atlikimu, neatsižvelgiant į tai, ar ta veikla yra nuolatinė, ar laikina, ar vienkartinio pobūdžio (epizodinė), į tai, ar už tą veiklą yra atlyginama kokiomis nors išmokomis arba kaip nors kitaip, ar nėra atlyginama, į tai, ar ta veikla teisės aktuose yra įvardijama kaip darbas, ar kaip nors kitaip, į tai, ar ta veikla yra įforminama kokia nors teisine sutartimi ar kitu teisės aktu, ar ji yra atliekama be teisinės sutarties arba kito teisės akto¹⁴. Pažymėtina, kad Konstitucija draudžia Seimo nariui dirbti kitą darbą ne tik Seimo posėdžių ir Seimo struktūrinių padalinių posėdžių metu. Pagal Konstituciją Seimo narys apskritai negali dirbti jokio kito darbo, išskyrus pačioje Konstitucijoje numatytas išimtis. Neturi reikšmės, kad tas kitas darbas dirbamas laisvu nuo darbo Seime laiku – Konstitucija tai draudžia.

Konstitucijos 60 straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas Seimo nariams *dirbti „verslo, komercijos ar kitose privačiose įstaigose ar įmonėse“*. Pagal Konstitucijos 63 straipsnio 7 punktą Seimo nario įgaliojimai nutrūksta, kai Seimo narys „pereina dirbti

14 Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894.

darbą, nesuderinama su Seimo nario pareigomis“. Ar Seimo narių sudarytos sutartys su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo jų rengiamuose projektuose ir dalyvavimas tokiuose projektuose gali būti laikomas Seimo narių *darbu privačioje įmonėje ir ar tai yra pagrindas nutraukti Seimo nario įgaliojimus?* Seimo narių sutartyse su televizijomis nurodoma, kad projektai, kuriuose dalyvauja Seimo nariai, yra šokių konkursai, kurių metu dalyviai rungtis tarpusavyje atlikdami išmokus šokius. Seimo narių dalyvavimas, nors ir pagal sutartis, televizijų rengiamuose projektuose (šokių konkursuose) *nelaikytinas Seimo nario darbu televizijoje*, nes šiuo atveju susidaro ne darbo, bet kitokios rūšies teisiniai santykiai su televizijomis – santykiai, susiję su Seimo nario dalyvavimu televizijų rengiamuose projektuose (šokių ar kituose konkursuose). Taigi, vien tai, kad Seimo narys sudarė sutartį su televizija dėl dalyvavimo jos rengiamuose šokių ar kituose projektuose ir dalyvauja tokiuose projektuose, nelaikytina jog Seimo narys „pereina dirbti darbą, nesuderinama su Seimo nario pareigomis“, kuri draudžia Konstitucijos 63 straipsnio 7 punktą. Ši konstitucinė Seimo nario įgaliojimų nutrūkimo pagrindą reikėtų aiškinti kaip susijusi su tokia teisine situacija, kai Seimo narys *sudaro darbo, tarnybos ar panašią sutartį* su kokia nors valstybės, savivaldybės įmone, įstaiga, organizacija, taip pat su kokia nors privačia įmone, įstaiga, organizacija. Neturi reikšmės, kaip vadinasi valstybės, savivaldybės ar privati įmonė, įstaiga ar organizacija – *Seimo narys negali juose įsidarbinti*. Kitaip tariant, Konstitucijos 63 straipsnio 7 punktą, kuriame nustatyta, kad Seimo nario įgaliojimai nutrūksta, kai Seimo narys „pereina dirbti darbą, nesuderinamą su Seimo nario pareigomis“, galima taikyti tik tuo atveju, kai Seimo narys *įsidarbina* kokioje nors valstybės, savivaldybių įmonėje, įstaigoje, organizacijoje, taip pat kokioje nors privačioje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje pagal darbo, tarnybos ar panašias sutartis; šio Seimo nario įgaliojimų nutrūkimo pagrindo negalima būtų taikyti, jeigu Seimo narys nėra sudaręs darbo, tarnybos ar panašios sutarties.

Šiuo požiūriu aptartinas Seimo Etikos ir procedūrų komisijos bandymas Seimo nario Egidijaus Vareikio perskaitytas dvi paskaitas Lietuvos viešojo administravimo institute prilyginti Seimo nario darbui, kuri draudžia Konstitucija. Pagal autorines sutartis su minėtu institutu Seimo narys E. Vareikis 2010 m. birželio mėnesį šiame institute tobulino valstybės tarnautojų kvalifikaciją – skaitė kelias paskaitas. Už tai jam buvo sumokėtas atitinkamas atlyginimas. Seimo Etikos ir procedūrų komisija 2010 m. spalio 13 d. posėdyje nutarė, kad Seimo narys E. Vareikis, išipareigojęs skaityti paskaitas Lietuvos viešojo administravimo instituto klausytojams, pažeidė Seimo statuto 6 straipsnio 1 dalies nuostatą „Seimo nario pareigos, išskyrus jo pareigas Seime, nesuderinamos su jokiais kitomis pareigomis valstybės įstaigose ir organizacijose, taip pat su darbu verslo, komercijos bei kitose privačiose įstaigose ar įmonėse“. Taigi, Seimo Etikos ir procedūrų komisijos nuomone, Seimo nario paskaitos valstybės tarnautojų tobulinimosi kursuose yra laikomos Seimo nario darbu kitoje įstaigoje, organizacijoje. Remiantis Seimo Etikos ir procedūrų komisijos išvadamis buvo parengtas Seimo nutarimo projektas, kuriame numatyta, kad Seimo nario E. Vareikio įgaliojimai pripažįstami nutrūkusiais dėl to, kad jis „pradėjo dirbti darbą, nesuderinamą su Seimo nario pareigomis“. Projekte nurodoma, kad Seimas priima šį nutarimą vadovaudamasis Konstitucijos 63 straipsnio 7 punktu, Seimo statuto 6 straipsnio 1 dalimi ir 8 straipsnio 1 dalies 7 punktu – visose šiose teisės

normose yra įtvirtinta nuostata, kad Seimo nario įgaliojimai nutrūksta, kai Seimo narys „pereina dirbti arba neatsisako darbo, nesuderinamo su Seimo nario pareigomis“.

Dėl šio Seimo nutarimo projekto Seime kilo diskusija, kuriai pradžią davė Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvada, kad „Seimo nutarime nurodyti Konstitucijos 63 straipsnio 7 punktas, Seimo statuto 6 straipsnio 1 dalis ir 8 straipsnio 1 dalies 7 punktas nėra tinkami, nes Seimo narys nėra pradėjęs dirbti kito darbo“ ir kad „teikiamas projektas gali neatitikti Konstitucijos“. Seimo statute numatyta, kad jeigu Seimo kanceliarijos Teisės departamentas pateikia išvadą, kad projektas prieštarauja Konstitucijai, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetas privalo preliminariai apsvarstyti šį projektą (138 str.). Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitete dėl minėto Seimo nutarimo taip pat vyko aršios diskusijos – komiteto narių nuomonės pasidalijo po lygiai; komiteto sprendimą, kad Seimo nutarimo projektas „Dėl Egidijaus Vareikio Seimo nario įgaliojimų pripažinimo nutrūkusiais“ galbūt prieštarauja Konstitucijai lėmė komiteto pirmininko balsas. Toks Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto sprendimas reiškia ne tik tai, kad Seimo nutarimo projektas dėl Seimo nario E. Vareikio įgaliojimų pripažinimo nutrūkusiais dėl to, kad jis pradėjo dirbti darbą, nesuderinama su Seimo nario pareigomis, toliau Seime nebus svarstomas – minėtame Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto sprendime yra pateikta Konstitucijos 63 straipsnio 7 punkto nuostatos „Seimo nario įgaliojimai nutrūksta, kai Seimo narys pereina dirbti darbą, nesuderinama su Seimo nario pareigomis“, samprata. Taigi, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto sprendimas susaisto kitus Seimo struktūrinius padalinius (komitetus, komisijas ir kt.) ir patį Teisės ir teisėtvarkos komitetą tuo požiūriu, kad, ateityje sprendžiant, ar kurio nors Seimo nario analogiška veika yra suderinama su Konstitucijos 63 straipsnio 7 punktu, jie šios konstitucinės nuostatos negalės aiškinti kitaip, negu tai padaryta Teisės ir teisėtvarkos komiteto išvadoje dėl Seimo nutarimo projekto, susijusio su Seimo nario E. Vareikio įgaliojimų nutraukimu. Nebent atsirastų naujų teisinių argumentų, leidžiančių pateikti ir kitokią Konstitucijos 63 straipsnio 7 punkto nuostatos „Seimo nario įgaliojimai nutrūksta, kai Seimo narys pereina dirbti darbą, nesuderinama su Seimo nario pareigomis“, sampratą.

Galima pridurti, kad nei Konstitucijoje, nei Seimo statute ar kituose teisės aktuose neįmanoma pateikti kokio nors išsamaus (baigtinio) sąrašo veiksmų, kurie Seimo nariams yra draudžiami, kurių jie turėtų vengti. Konstitucijoje, Seimo statute, kituose teisės aktuose *expressis verbis* yra įtvirtinti tik kai kurie draudimai – draudimai, kurie, juos nustačiusių teisėkūros subjektų nuomone, yra būtini, kad Seimo narys galėtų tinkamai vykdyti savo – kaip Tautos atstovo – įgaliojimus, kad galėtų tinkamai funkcionuoti visas Seimas – Tautos atstovybė. Nustatant draudimus preziumuojama, kad priesaiką davę Seimo nariai veiks tik taip, kaip reikalauja Konstitucija, įstatymai, kiti teisės aktai, kad jie vengs bet kokių veiksmų, kurie gali sukelti abejonių, ar Seimo nariai tinkamai naudoja jiems suteiktą Tautos atstovų mandatą, ar Seimo nario mandatas nėra naudojamas taip, kad tai būtų nesuderinama su Seimo nario – kaip Tautos atstovo – statusu. Manytina, kad daugybės dviprasmiškų situacijų, kai kyla abejonių, ar Seimo narys nepažeidžia Konstitucijoje tiesiogiai nustatytų ar iš Konstitucijos kylančių draudimų, kai kyla abejonių, ar Seimo nario mandatas nėra naudojamas jo asmeniniais interesais ir kitų asmenų

privačiais interesais, padėtų išvengti ne tik naujų draudimų tiesioginis įtvirtinimas Seimo statute ir kituose teisės aktuose¹⁵, bet ir tam tikrų Seimo nario veiklos standartų formavimas, kai Seime įvairioms frakcijoms priklausantys Seimo nariai (frakcijų vadovai ir pan.) – nepaisant to, ar jie priklauso Seimo „daugumai“, ar „mažumai“ – susitaria dėl to, ko savo veikloje visi jie vengs. Tokie susitarimai nebūtinai turi būti užfiksuoti Seimo priimtuose teisės aktuose – tai gali būti „paprutinės“ Seimo narių veiklos normos, kurios Seimo nariams turėtų būti tokios pat privalomos, kaip ir rašytinės teisės normos.

3. Ar Seimo narys, padaręs administracinę teisės pažeidimą, gali likti nenubaustas?

Pagal Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalį Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, negali būti suimtas, negali būti kitaip suvaržyta jo laisvė. Tai labai svarbi Seimo nario veiklos garantija. Teisės mokslinėje literatūroje apibūdinant Seimo nario imunitetą pabrėžiama, kad imunitetas – tai speciali garantija, kuria siekiama užtikrinti nenutrūkstamą Seimo narių įgaliojimų įgyvendinimą ir kartu Seimo funkcionavimą¹⁶. Nurodoma ir tai, kad imunitetas yra procesinė užkarda suimti ar kitaip suvaržyti Seimo nario judėjimo ir bendrąją veiksmų atlikimo laisvę¹⁷. Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarime konstatuota, kad Seimo nario – Tautos atstovo – konstitucinis teisinis statusas iš esmės skiriasi nuo kitų piliečių ir kitų valstybės pareigūnų konstitucinio teisinio statuso, kad *Seimo nario imunitetai apima Seimo nario asmens neliečiamumą, draudimą Seimo narį be Seimo sutikimo patraukti baudžiamojon atsakomybėn, suimti, kitaip suvaržyti jo laisvę*¹⁸.

Pagal Konstituciją Seimo narys turi imunitetą tik *baudžiamosios* atsakomybės atžvilgiu. Tačiau Konstitucijos 62 straipsnio 2 dalies nuostata „Seimo narys be Seimo sutikimo negali būti suimtas, negali būti kitaip suvaržyta jo laisvė“ nėra susijusi tik su Seimo nario baudžiamąja atsakomybe. Ši konstitucinė nuostata reiškia, kad visais atvejais, kai Seimo narį norima suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę, – nesvarbu, kokia atsakomybės rūšis taikoma, – prieš tai būtina gauti Seimo sutikimą. Pabrėžtina, jog *Konstitucijoje nėra nustatyta, kad Seimo narys gali būti patrauktas administracinėn atsakomybėn tik gavus Seimo sutikimą*. Konstitucija, kaip minėta, be išankstinio Seimo sutikimo draudžia patraukti Seimo narį baudžiamojon atsakomybėn. Taigi, *pagal Konstituciją Seimo narys, padaręs administracinę teisės pažeidimą, gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn be Seimo sutikimo, tačiau be Seimo sutikimo jam negali būti skiriama nuobauda, kuri susijusi su jo laisvės suvaržymu* (šiuo metu galiojančiame

15 Seimo posėdžių sekretoriatai 2010 m. lapkričio 11 d. yra įregistruotas Seimo statuto 6 straipsnio 1 dalies pakeitimo projektas (Nr. XI-P 2679), kuriame siūloma nustatyti, kad „Seimo nario pareigos nesuderinamos su jo dalyvavimu tęstinėse žiniasklaidos pramoginėse laidose“ ir kad „šis draudimas netaikomas pokalbių, diskusijų laidoms“.

16 Žr., pvz., Šileikis, E. *Seimo nario teisinė padėtis*. Vilnius, 1996, p. 132–152; Šileikis, E. Imunitetas ir administracinio poveikio priemonės. *Teisė*. 2000, 34: 39.

17 Šileikis, E. *Alternatyvi konstitucinė teisė*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2003, p. 442.

18 Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894.

ATPK numatyta, kad administracinį teisės pažeidimą padariusiam asmeniui gali būti skiriamas administracinis areštas).

Seimo narys, kaip ir kiekvienas kitas asmuo, padaręs administracinį teisės pažeidimą, neturėtų išvengti administracinės atsakomybės. Nagrinėjamos problemos esmė geriau suvoksime pažvelgę į Administracinių teisės pažeidimų kodekso (toliau – ATPK) 261 straipsnio 3 dalį, kurioje nustatyta, kad jeigu už administracinį teisės pažeidimą, kurį padarė Seimo narys, šis kodeksas numato administracinį areštą, protokolą surašę pareigūnai, prieš perduodami bylą teismui ar kitai bylą nagrinėjančiai institucijai, ne vėliau kaip per tris dienas kreipiasi į generalinį prokurorą dėl išankstinio Seimo sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę¹⁹. Nurodytas teisinis reguliavimas reiškia, kad ATPK yra nustatyti du skirtingi atvejai, kai teismas ar kita kompetentinga institucija gali pradėti nagrinėti Seimo nario administracinę bylą: jeigu Seimo nario atžvilgiu taikomoje teisės normoje yra numatytas administracinis areštas – prieš perduodant bylą teismui būtina gauti išankstinį Seimo sutikimą suvaržyti Seimo nario laisvę; jeigu teisės normoje administracinis areštas nėra numatytas – tokiu atveju administracinio teisės pažeidimo protokolą surašę asmenys gali iš karto kreiptis į teismą ar kitai bylą nagrinėjančią instituciją, kad byloje būtų priimtas sprendimas.

Kaip galėtume vertinti tokį teisinį reguliavimą jo atitikties Konstitucijai požiūriu? Manytina, jog yra pagrindo teigti, kad toks teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijai, nes jis *išplečia Konstitucijoje nustatytą Seimo nario imunitetą*. Minėta, jog Konstitucijoje nėra nustatyta, kad Seimo narys gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn tik gavus Seimo sutikimą – pagal Konstituciją Seimo narys, padaręs administracinį teisės pažeidimą, gali būti traukiamas administracinėn atsakomybėn be Seimo sutikimo, tačiau be Seimo sutikimo jam negali būti skiriama nuobauda, kuri susijusi su jo laisvės suvaržymu. ATPK 261 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas *neleidžia teismui nagrinėti Seimo nario administracinės bylos visais atvejais, kai jo atžvilgiu taikytinos teisės normos sankcijoje yra numatytas administracinis areštas*. Pasakytina, kad ATPK nėra tokių teisės normų, kuriose už atitinkamą administracinį teisės pažeidimą būtų numatyta tik viena sankcija – administracinis areštas. Už konkretų administracinį teisės pažeidimą gali būti taikomos įvairios sankcijos (ispėjimas; bauda; daikto, kuris buvo administracinio teisės pažeidimo padarymo įrankis arba tiesioginis objektas, konfiskavimas; specialiosios teisės (pvz., teisės vairuoti transporto priemonės) atėmimas; nušalinimas nuo darbo (pareigų). Administracinis areštas yra tik viena iš kelių sankcijų, kurias gali skirti teismas už atitinkamą administracinį teisės pažeidimą. Tai labai griežta administracinė nuobauda. Tokia sankcijų sistema, kai už atitinkamą administracinį teisės pažeidimą gali būti skiriamos įvairios sankcijos, taip pat ir administracinis areštas, yra visiškai pagrįsta, nes numačius tik vieną sankciją – administracinį areštą – teismas negalėtų individualizuoti nuobaudos atsižvelgdamas į padaryto teisės pažeidimo pobūdį, pažeidėjo asmenybę ir kitas aplinkybes, turinčias reikšmės skiriant administracinę nuobaudą, taigi, teismas negalėtų vykdyti teisingumo. ATPK 261 straipsnio 3 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas neleidžia teismui ar kitai bylą nagrinėjančiai institucijai pradėti nagrinėti Seimo nario administracinės bylos ir tais atvejais, kai už atitinkamą teisės pažeidimą gali būti skiriamas ne tik administracinis areštas, bet ir kita – švelnesnė

19 Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 81-3181.

– nuobauda, nesusijusi su Seimo nario laisvės suvaržymu. Tokiu teisiniu reguliavimu įstatymų leidėjas išplėtė Seimo nario imunitetą tiek, kad teismui ar kitai bylą nagrinėjančiai institucijai *neleidžiama pradėti nagrinėti Seimo nario administracinio teisės pažeidimo bylos ir skirti Seimo nariui jokios administracinės nuobaudos*, jeigu teisės normoje numatyta, kad viena iš sankcijų yra administracinis areštas ir jeigu prieš tai nėra gautas Seimo sutikimas suvaržyti Seimo nario laisvę. Taip visiškai nepaisoma aplinkybės, jog bylą išnagrinėjusiam teismui gali net neprireikti skirti Seimo nariui administracinį areštą, nes, teismo nuomone, tokia nuobauda būtų neteisinga, ir teismas norėtų skirti Seimo nariui kitą – švelnesnę – nuobaudą, kuri yra numatyta taikomoje teisės normoje. Deja, pagal ATPK 261 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą teismas to padaryti negali. Seimas gali nesutikti, kad už administracinį teisės pažeidimą būtų suvaržyta Seimo nario laisvė – toks Seimo sprendimas reiškia, kad *teismui net neleidžiama pradėti nagrinėti Seimo nario padaryto administracinio teisės pažeidimo bylos*, nors teismas galbūt apsiribotų pinigines baudas ar kitokios nuobaudos, nesusijusios su Seimo nario laisvės suvaržymu, skyrimu. Akivaizdu, kad tokiu teisiniu reguliavimu yra sudarytos prielaidos administracinį teisės pažeidimą padariusiam Seimo nariui išvengti ne tik jo laisvės suvaržymo be išankstinio Seimo sutikimo, bet *išvengti ir bet kokios kitos administracinės nuobaudos už padarytą administracinį teisės pažeidimą*²⁰.

Galima teigti, jog įstatymų leidėjas, siekdamas užtikrinti, kad už administracinį teisės pažeidimą Seimo nario laisvė nebūtų suvaržyta be išankstinio Seimo sutikimo, pasirinko netinkamą būdą. *Konstitucija neleidžia nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris neleistų teismui ar kitai institucijai nagrinėti Seimo nario padaryto administracinio teisės pažeidimo bylos be išankstinio Seimo sutikimo*. Konstitucija, kaip minėta, draudžia be išankstinio Seimo sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę. Ši konstitucinė nuostata atspindėta ir ATPK 29 straipsnyje, kuriame yra įtvirtinta, jog teismas gali skirti administracinį areštą „Seimo nariams, Ministrui Pirmininkui, ministrams, Konstitucinio Teismo teisėjams, teisėjams tik gavus išankstinį Seimo sutikimą suvaržyti šių asmenų laisvę, o tarp Seimo sesijų – Respublikos Prezidento išankstinį sutikimą suvaržyti Ministro Pirmininko, ministrų, Konstitucinio Teismo teisėjų, teisėjų laisvę“. Konstitucinis draudimas be išankstinio Seimo sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę negali būti aiškinamas plečiamai, kaip reiškiantis, kad, jeigu teisės normoje, be kitų administracinių nuobaudų, yra numatytas ir administracinis areštas, teismas esą be išankstinio Seimo sutikimo *negali nagrinėti* Seimo nario padaryto administracinio teisės pažeidimo bylos. Siekiant užtikrinti, kad už administracinį teisės pažeidimą Seimo nario laisvė nebūtų suvaržyta be išankstinio Seimo sutikimo, galima pasirinkti kitokį būdą: *išbraukti* iš ATPK 261 straipsnio 3 dalies nuostatą „jeigu už administracinį teisės pažeidimą, kurį padarė Seimo narys, šis kodeksas numato administracinį areštą, protokolą surašę pareigūnai, prieš perduodami bylą teismui ar kitai bylą nagrinėjančiai institucijai, ne vėliau kaip per tris dienas kreipiasi į generalinį prokurorą dėl išankstinio Seimo sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę“ ir *nustatyti*, kad teismas turėtų kreiptis į Seimą dėl sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę tik tuomet, kai, teismui išnagrinėjus Seimo nario padaryto administracinio teisės pažeidimo bylą, teismo nuomone, Seimo nariui turėtų būti skiriamas

20 Čilinskas, K. Kalba Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 27 d. posėdyje. Lietuvos Respublikos Seimo aštuntoji sesija. *Stenogramos* (239), p. 16.

administracinis areštas. Negavęs tokio sutikimo teismas negalėtų skirti Seimo nariui administracinio arešto, bet galėtų skirti švelnesnę – su Seimo nario laisvės apribojimu nesusijusią, – nuobaudą. Toks teisinis reguliavimas neleistų Seimo nariui išvengti administracinės atsakomybės vien dėl to, kad jo atžvilgiu taikytinoje teisės normoje, be kitų nuobaudų, numatytas ir administracinis areštas, o Seimas nėra davęs išankstinio sutikimo suvaržyti jo laisvę. Analogiškos nuostatos turėtų būti įtvirtintos ir Ministro Pirmininko, ministrų bei teisėjų atžvilgiu – teismas turėtų kreiptis į Seimą dėl sutikimo suvaržyti jų laisvę tik tuo atveju, kai teismui išnagrinėjus jų padarytus administracinius teisės pažeidimus, teismo nuomone, jiems turėtų būti skiriamas administracinis areštas. ATPK galima įtvirtinti ir tai, kad laikotarpiu tarp Seimo sesijų dėl nurodyto sutikimo teismas turėtų kreiptis į Respublikos Prezidentą.

Išvados

1. Konstitucija netoleruoja tokios situacijos, kai Seimo nariai sudaro sutartis su komercinėmis televizijomis dėl dalyvavimo įvairiuose šių televizijų rengiamuose projektuose (laidose), prisiima atitinkamus įsipareigojimus ir dalyvauja tokiose laidose, nes taip Seimo nario mandatas netiesiogiai naudojamas kitų asmenų privačiai naudai gauti ir Seimo nario privačiai naudai gauti, Seimo nario asmeniniais interesais. Manytina, kad tai nesuderinama su Seimo nario mandato esme ir jo paskirtimi.

2. Yra pagrindas teigti, jog Administracinių teisės pažeidimų kodekso 261 straipsnio 3 dalies nuostata „jeigu už administracinį teisės pažeidimą, kurį padarė Seimo narys, šis kodeksas numato administracinį areštą, protokolą surašę pareigūnai, prieš perduodami bylą teismui ar kitai bylą nagrinėjančiai institucijai, ne vėliau kaip per tris dienas kreipiasi į generalinį prokurorą dėl išankstinio Seimo sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę“ prieštarauja Konstitucijai, nes ji nepagrįstai išplečia Seimo nario imunitetą ir sudaro prielaidas Seimo nariui išvengti administracinės atsakomybės net ir tais atvejais, kai už padarytą administracinį teisės pažeidimą nėra reikalo skirti administracinį areštą, o gali būti skiriama administracinė nuobauda, nesusijusi su Seimo nario laisvės suvaržymu.

3. Administracinių teisės pažeidimų kodekse siūloma įtvirtinti nuostatą, kad teismas turėtų kreiptis į Seimą dėl sutikimo suvaržyti Seimo nario laisvę tik tuomet, kai, teismui išnagrinėjus Seimo nario padaryto administracinio teisės pažeidimo bylą, teismo nuomone, Seimo nariui turėtų būti skiriamas administracinis areštas. Toks teisinis reguliavimas neleistų Seimo nariui išvengti administracinės atsakomybės vien dėl to, kad jo atžvilgiu taikytinoje teisės normoje, be kitų nuobaudų, numatytas ir administracinis areštas, o Seimas nėra davęs išankstinio sutikimo suvaržyti jo laisvę. Analogiškos nuostatos turėtų būti įtvirtintos ir Ministro Pirmininko, ministrų bei teisėjų atžvilgiu, numatant ir tai, kad laikotarpiu tarp Seimo sesijų dėl sutikimo suvaržyti nurodytų asmenų laisvę skiriant administracinį areštą teismas turėtų kreiptis į Respublikos Prezidentą.

Literatūra

- Čilinskas, K. Kalba Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 27 d. posėdyje. Lietuvos Respublikos Seimo aštuntoji sesija. *Stenogramos* (239).
- Konstitucinio Teismo 2004 m. balandžio 15 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 56-1948.
- Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 85-3094.
- Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 181-6708.
- Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimas. *Valstybės žinios*. 2004, Nr. 105-3894.
- Konstitucinio Teismo 2009 m. gegužės 15 d. sprendimas. *Valstybės žinios*. 2009, Nr. 58-2252.
- Kuris, E. Konstitucijos dvasia. *Jurisprudencija*. 2002, 30(22).
- Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 21, 26, 27, 29, 41, 41, 44², 46¹, 50, 50⁴, 50⁷, 51³, 56¹, 56², 64⁸, 91⁸, 111, 112, 112¹, 112², 119, 119¹, 119², 120, 121, 122², 122¹⁰, 130¹³, 136, 138, 138¹, 141², 143, 172², 188¹⁰, 188¹³, 207⁷, 224, 225, 225¹, 227, 229, 233, 234, 237, 241¹, 242, 244, 259¹, 261, 262, 266, 269, 270, 281, 320 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir kodekso papildymo 41¹¹, 51²³, 84², 84³, 84⁴, 112³, 112⁴, 112⁵, 112⁶, 112⁷, 112⁸, 119³, 188¹⁸ straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 81-3181.
- Mesonis, G. Kai kurie Konstitucijos interpretavimo aspektai: *expressis verbis* ribos. *Jurisprudencija*. 2008, 5(107).
- Šileikis, E. *Alternatyvi konstitucinė teisė*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2003.
- Šileikis, E. Imunitetas ir administracinio poveikio priemonės. *Teisė*. 2000, Nr. 34.
- Šileikis, E. *Seimo nario teisinė padėtis*. Vilnius, 1996.
- Vesdama televizijos laidą D. Teišerskytė neišvengtų interesų konflikto. *Bernardinai* (Internetinis laikraštis), 2005 m. spalio 27 d.

DOES THE CONSTITUTION ALLOW MEMBERS
OF THE SEIMAS TO DANCE, OR SOME PROBLEMATIC ASPECTS
OF THE INTERPRETATION OF THE LEGAL STATUS OF
THE MEMBER OF THE SEIMAS

Vytautas Sinkevičius

Mykolas Romeris University, Lithuania

Summary. *The Constitution prohibits Members of the Seimas from working in any other work and from receiving any other remuneration, with the exception of remuneration for creative activities. Under the Constitution, the mandate of a Member of the Seimas may be used only in the manner so that the Member of the Seimas might exercise the rights and duties of the representative of the Nation, might participate when the Seimas—the representation of the Nation—executes its functions and powers. The mandate of a Member of the Seimas may not be used for personal gain or for the private gain of other persons. The Constitution does not tolerate any such situation when Members of the Seimas conclude agreements with*

commercial televisions regarding their participation in various television entertainment projects (shows) and assume corresponding obligations, since in this manner the mandate of a Member of the Seimas is indirectly used for private gain of other persons and for private gain of the Member of the Seimas. It is incompatible with the essence of the mandate of a Member of the Seimas and with the constitutional status of a Member of the Seimas.

Under the Constitution, a Member of the Seimas enjoys immunity only against criminal liability. The provision "A Member of the Seimas may not be <...> arrested, nor may his freedom be otherwise restricted without the consent of the Seimas" of Paragraph 2 of Article 62 of the Constitution also means that in all cases before arresting a Member of the Seimas or otherwise restricting his freedom, regardless of what type of liability is applied, the prior consent of the Seimas is necessary. Paragraph 3 of Article 261 of the Code of Administrative Violations of Law provides that if this Code provides for administrative arrest for an administrative violation of law, which has been committed by a Member of the Seimas, the officers who drew up the protocol shall, before referring the case to the court or other institution considering the case, within three days, apply to the Prosecutor General regarding the prior consent of the Seimas to restrict the freedom of the Member of the Seimas. Such legal regulation means that the court is even not allowed to begin consideration of a case of an administrative violation of law committed by a Member of the Seimas and impose an administrative penalty upon that Member of the Seimas, if the legal norm provides that one of the sanctions is administrative arrest and if the prior consent of the Seimas to restrict the freedom of the Member of the Seimas has not been received. By such legal regulation the legislator groundlessly expanded the immunity of the Member of the Seimas provided for in the Constitution. It is proposed that the legal regulation established in the Code of Administrative Violations of Law be amended and that it would establish that the court should apply to the Seimas regarding the consent of the Seimas to restrict the freedom of a Member of the Seimas only after consideration of a case of administrative violation of law committed by a Member of the Seimas, when, in the opinion of the court, the Member of the Seimas should be imposed administrative arrest. Without such consent the court would not be allowed to impose administrative arrest upon the Member of the Seimas, but it might impose another penalty not related with restriction of freedom of the Member of the Seimas. Such legal regulation would not allow the Member of the Seimas to avoid administrative liability only because the legal norm applicable to him provides, among all other penalties, also administrative arrest, and, the Seimas has not expressed its prior consent to restrict his freedom.

Keywords: *constitutional prohibitions to Members of the Seimas, mandate of a Member of the Seimas, agreements of Members of the Seimas with televisions, administrative liability of a Member of the Seimas.*

Vytautas Sinkevičius, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Konstitucinės teisės katedros profesorius. Mokslinių tyrimų kryptys: konstitucinė teisė, parlamentinė teisė, konstitucinė jurisprudencija, pilietybė.

Vytautas Sinkevičius, Mykolas Romeris University, Faculty of Law, Department of Constitutional Law, professor. Research interests: constitutional law, legislative law, constitutional jurisprudence, citizenship.